СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ IX. Олифантъ, Па. Четверъ 28-го Лютого 1901. Число 9.

Переглядъ тыждневый.

Теперѣшный конґресъ ухваливъ розходовати на рожнѝ потребы 800 міліоновъ доляровъ, значить о 330 міліоновъ бôльше якъ розходовано 4 роки тому назадъ. На се звернули увагу деякѝ члены палаты представителѣвъ, але мабуть за пôзно. Въ виду сего трудно спôдѣватись пріобѣцяного зниженя податку военного. Посолъ Babcock зъ Wisconsin поставивъ внесене, щобы знести цло вôдъ желѣзныхъ выробôвъ привоженыхъ сюда зъ заграницѣ. До сего часу цло тое було досыть велике. П. Babcock поставивъ длятого таке внесене, бо справедливо боить ся, щобы панове, котрѝ мають фабрики сталевѝ и желѣзнѝ и злучились теперь разомъ, не здирали людей при помочи высокои тарифы.

Специяльне засѣдане конґресу певно вôдбудесь, хиба щобы Кубанцѣ ще не заразъ скôнчили роботу зъ своею конституціею. Послѣдными часами зробили они одну не дуже щасливу змѣну въ конституціи, а именно, що президента буде выбирати не народъ, а електоры. Теперь радять надъ тымъ, якѝ вôдносины мають бути межи Кубою а Сполуч. Державами. Бôльшôсть здае ся бути за тымъ, щобы Спол. Державамъ дати одну або бôльше стацій на складъ угля для кораблѣвъ, не заключати такихъ угодъ зъ другими державами, котрѝ були-бъ противъ интересамъ Спол. Державъ, не робити позичокъ, вôдъ котрыхъ бы край не годенъ бувъ платити проценту и т. п. За те Спол. Державы мали-бъ ґарантувати спокôй и протекцію пôсля парискаго миру.

Ходить поголоска, що управа Филипинами мае бути невдовзѣ взята зъ рукъ властей войсковыхъ и передана властямъ цивільнымъ.

Зъ Хинъ приходять вѣсти не зовсѣмъ потѣшаючѝ. Показуесь, що цѣсарева все ще мае велику силу и радить ся тыхъ, що були причиною непорядковъ. Она згодила ся укарати смертію лишь двохъ проводирôвъ забуреня. Зъ того выглядало бы, що повномочники мусять ити 700 миль зъ своимъ войскомъ, спôймати цѣсара и цѣсареву и ажь тогды вести зъ ними переговоры — инакше они потягнуть ся ще дуже а дуже довго. Сего однакъ повномочники не думають теперь робити, якъ видно зъ протесту Американцѣвъ противъ выправѣ нѣмецкого войска въ глубь краю для »покараня« Хинцѣвъ. Нѣмецке правительство тѣшить ся, що справа взяла такій оборотъ. Єму здае ся, що се усправедливляе его нелюдске обходжене ся зъ Хинцями. Але народъ нѣмецкій думае инакше, а посолъ соціялістичный Бебель высказавъ ся въ парляментѣ, що се найбôльше ганьбляча вôйна зъ всѣхъ якѝ Нѣмцѣ провадили за послѣдныхъ 200 рокôвъ. Французке правительство вôдослало назадъ высланѝ до Франціи, а зрабованѝ въ Хинахъ рѣчи.

Що австрійска держава мусить въ коротцѣ дочекати ся поважныхъ змѣнъ, о тôмъ вже нынѣ майже нема сумнѣву. Дивити ся дальше на еи непорядки, не змѣнити въ нѣй устрою, значило бы трутити еи передвчасно до могилы. Самъ цѣсарь проте забирае ся до еи ратунку и дня 23. с. м. написавъ такій листъ на руки президента палаты: „Мимо сварки и бурливыхъ подѣй въ парляментѣ, котрѝ терпеливôсть президента на тяжку выставляють пробу, сподѣю ся, що зближають ся часы, коли всѣ послы згодно зачнуть працювати для добра народôвъ и державы“. Сѝ слова напроваджують насъ до такого заключеня, що пôдъ проводомъ цѣсаря укладають ся важнѝ пляны, для уратованя Австріи. — Цѣсарѣ не люблять такѝ слова говорити на вѣтеръ, тому всѣ чекають ихъ справдженя, бо въ парляментѣ настае правдиве пекло. Того самого дня кôльканайцять пословъ били ся на купу. Каламарѣ зъ чорниломъ лѣтали неначе бомбы, а навѣть оденъ Русинъ посолъ Василько бувъ змушеный выбити Чеха Кльофача.

На боевищу полудневои Африки не много змѣнило ся. Найважнѣйшою подѣею е се, що ґен. Деветъ сточивъ кôлька битвъ и зъ своими головными силами вступивъ до анґлійскихъ посѣлостей. Змаганя лорда Кіченера, котрый особисто бувъ выбравъ ся на поле битвы, щобы его недопустити до сего и оточити, не удали ся опять. Зô стратою однои каноны, 20 людей и кôлька сотъ коней перебивъ ся ґен. Деветъ черезъ окружаючій его кордонъ анґл. войскъ, а Кіченеръ якъ не пышный вернувъ зъ нѣчимъ до Преторіи. Заразъ по тôмъ славнôмъ маневрѣ до 2000 капландскихъ Бурôвъ, котрѝ почитують Девета за другого Наполеона, прилучили ся до его арміи. Такѝ подѣ мали мѣсце на полудневôй границы Аренджь републики, а въ Трансвалю за той часъ бурскѝ вождь, Бота, Делярей и Блейкъ майже що дня зводили малѝ битвы зъ Анґлійцями, забрали имъ кôлька потягôвъ зъ поживою и амуніціею, знищили желѣзничій насыпъ на 30 миль довгій и хоробро вôдбивають ся передъ натискомъ лорда Метуена и ґен. Френча, котрѝ противъ нихъ оперують.

Президентъ Штайнъ и ґен. Деветъ выдали дня 22. с. м. проклямацію до Бурôвъ и до всѣхъ народôвъ цивілізованого свѣта, въ котрôй скаржать Анґлійцѣвъ и пятнують за нелюдске проваджене вôйны, за цѣлковите знищене ихъ вотчины, знасилуване женщинъ, за страшнѝ кривды и забійства, поповнюванѝ на невинныхъ и безъоружныхъ. Сказано тамъ дальше, що навѣть Гуны и Татары мали шляхотнѣйшій спосôбъ проваджения вôйны, а вкôнци просять всѣхъ шляхотныхъ народôвъ о помôчь и взывають Бурôвъ, щобы до остатнои каплѣ крови не складали оружія.

Противъ-езуитскѝ забуреня въ Испаніи довели до сего, що въ многихъ мѣстахъ запроваджено вынятковѝ права, а въ самôмъ Мадритѣ знесено конституцію. Править тамъ теперь ґенералъ Вейлеръ, знаный зъ варварскихъ рядôвъ на Кубѣ. Всѣ езуиты позамыкались по своихъ кляшторахъ, суть стереженѝ вôйскомъ и анѣ оденъ зъ нихъ не може показатись на публичнôмъ мѣсци.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Лютый.		
28	Ч.	Онисима
1	П	Памфила
2	С.	Теодора, Турона
3	Н.	1. Поста. Льва папы
4	П.	Архиппа, Өеодота
5	В.	Льва еп.
6	С.	Тимоѳея

Просимо ще разъ всѣ братства належачѝ до »Союза«, котрѝ хочуть брати »Свободу«, щобы сейчасъ прислали намъ списъ своихъ урядникôвъ (щобы мы могли ихъ выдруковати въ »Свободѣ«) и докладнѝ адресы всѣхъ своихъ членôвъ. Грошѣ за ґазету просимо присылати не до касіера »Союза«, але впростъ до редакціи.

— **Несподѣване** щасте спôткало п-ню М. Стівенсъ зъ Бломфілдъ, котра черезъ довгій часъ була простою заробницею. Передъ кôлькома днями написали до неи адвокаты, що достала въ спадку ажь 3 міліоны доларôвъ по вуйкови, котрый умеръ въ Калифорніи.

— **Повѣсивъ** злодѣя за ногу селянинъ Зачекъ при помочи свого брата въ Новоевôй коло Нового Сонча. Спôймали они его въ коморѣ, въ однôй хвили засудили и выконали засудъ. Злодѣй высѣвъ на вербѣ чотыри годины, доки не побачивъ его сусѣдъ Зачка та не вôдрѣзавъ — вже мертвого. Прокураторія внесла на Зачкôвъ жалобу передъ судъ, а сей засудивъ ихъ за таку »штуку« на 14 днѣвъ вязницѣ.

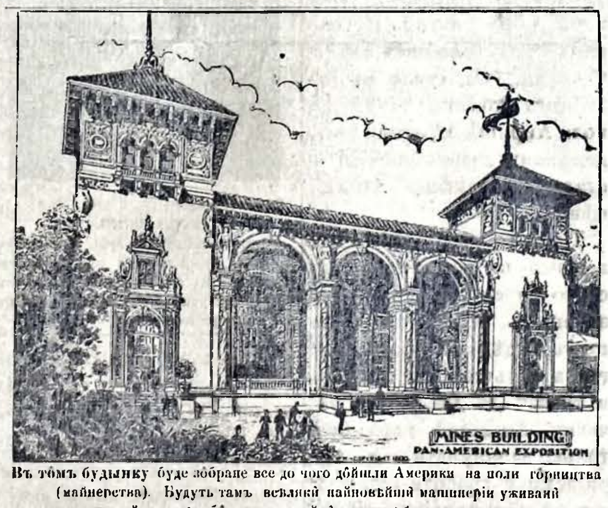
— **Умеръ** зъ голоду ученикъ VII. клясы ґімназ. въ Перемышли, въ Галичинѣ. Бувъ вôнъ сыномъ бѣдныхъ селянъ, называвъ ся Грицъ Олексинъ, учивъ ся о власныхъ силахъ и дôвчивъ ся до — гробу.

— **Дня** 18. лютого надôйшла вѣсть зъ Кіева, що 6 студентôвъ засуджено на смерть, яку царь вже потвердивъ и они мають бути страченѝ публично на перестерогу другимъ. Въ иншихъ мѣстахъ якъ Петербурзѣ, Москвѣ и т. д. арештованя тревають дальше.

— **Застрайкували** на Кубѣ въ околицѣ Санта-Кляра Кубанцѣ и Испанцѣ тому, бо босы выплачували имъ пейду кубаньскими доларами, якѝ мають значно меншу вартôсть якъ американскѝ. Американцѣ не прилучили ся до страйку. Страйкъ желѣзничихъ робôтниковъ на лініи Cardenas-Juvaco тревае дальше; страйкеры затримують всѣ потяги, вынявши почтовѝ. Мае зачатись також страйкъ мѣжь робôтниками цукровыхъ плянтацій въ виду чого плянтаторы дуже боять ся, бо теперь власне часъ звозити цукрову тростину до млинôвъ. Се наслѣдки панованя американскихъ панкôвъ.

— **Пôдчасъ** пожежѣ въ New Haven, Conn. (о котрôй мы доносили въ 7. ч. »Свободы«) стратило также житє чотырохъ фаерменôвъ.

— **676 фунтôвъ** важила панѣ І. Йорданъ зъ Дрессеръ, Инд., котра умерла на дняхъ на ударъ серця. Въ цѣлôмъ стейтѣ не можна було знайти готовои для неи трумны.

Въ тôмъ будынку буде зôбране все до чого дôйшли Америки на поли горництва (майнерства). Будуть тамъ всѣлякѝ найновѣйшѝ машинеріи уживанѝ въ майнерствѣ, зôбрки рудъ найрôжнороднѣйшихъ металѣвъ, вугля и т. п.

— **Погибъ** зъ рукъ власнои жѣнки В. Бабчакъ коло Шариша, на Угорщинѣ. Недавно повернувъ вôнъ зъ Америки и почавъ сварити ся зъ жѣнкою, пôдозрѣваючи еи, що не дотримала супружескои вѣрности. Той докôръ такъ розлютивъ жѣнку, що хапнула за сокиру, вдарила го нею по головѣ и забила вôдъ разу. Щобы затерти слѣды злочину, кинула трупа до студнѣ, усунула знаки зъ крови, цѣлу хату старанно вычистила и вымазала; зрадила еи однакъ мала дитина, котра все те бачила и выговорила ся передъ людьми.

— **Великанскимъ** біліоновымъ тростомъ Морґана Ко. буде управляти Кароль Швабъ, що передъ 20 лѣтами бувъ бѣдный и служивъ за клерка въ шторѣ, а днесь е вартости 40 міліонôвъ дол.

— **Птахъ** безъ крылъ жіе въ Новôй Зеляндіи и зве ся ноторнісъ. Се рѣдке чудо природы дивуе всѣхъ. Першій разъ зловлено такого птаха р. 1849. До теперь вдалось природознавцямъ зловити заледво 4 таки птахи.

Постъ вже ся зачавъ.

Хто хоче купити пѣснословець (зôбръ набожныхъ пѣсней), нехай пришле 50 центôвъ до редакціи »Свободы«.

— **„Amerikansky Russky Viestnik“**, organ „Sjedinenija“ gr. kat. russkych bratstv i organ grecko kat. cerkovnych zprav“ — предплатники достають все 2—4 дни скорше якъ »Американскій Русскій Вѣстникъ«, органъ »Соединенія« и греко кат. церковныхъ дѣлъ«. Вôдносины сего выдавництва остатнымъ часомъ полѣпшились о стôлько, що предплатники отримали »А. Р. В.« Slavonian edition ч. 5. о 2 дни скорше якъ Russian edition ч. 4. Здаесь, що Slavonian edition буде выдаватись пôсля Григоріяньского, a Russian edition пôсля Юліяньского календаря.

— **Мовь** на вôдпусть спѣшать що року тысячѣ-тысячѣ Американцѣвъ, особливо на 22. февруара до Мавнтъ Вернонъ, щобы побачити мѣсце, де першій президентъ Джорджъ Вашинґтонъ спочивае сномъ блаженнымъ.

— **Князь** Барятиньскій, основатель и редакторъ російскои ґазеты »Сѣверный Курьеръ« зранивъ себе смертельно въ замѣрѣ самовбôйства — якъ доносить »Дѣло«. Причиною сего страшного кроку було се, що російске правительство заборонило выдавати ему дальше сю ґазету. Та ґазета належала до того невеликого гурту російскихъ часописей, котрѝ щиро займали ся справами Русинôвъ-Украинцѣвъ и брали въ оборону передъ обрусителями. Часто можь було читати въ нѣй и про справы галицкихъ Русинôвъ.

— **Въ** державѣ Місісіпі засуджено одного ніґра на смерть за те, що замордувавъ свою наречену. Єго оборонецъ всѣми силами старавъ ся, щобы кару смерти перемѣнено ніґрови на доживотну вязницю. Коли жь побачивъ, що его оборона не робить корыстного вражѣня на судіѣвъ, то промовивъ на останку такъ: „мôй клієнтъ мае днесь 30 лѣтъ и пôсля обчисленя може ще жити що найменше 20 лѣтъ. Перемѣнивши кару смерти на доживотну вязницю, вôнъ може працювати зъ пожиткомъ для державы ще 20 лѣтъ яко державный арештантъ. Сли бъ кождого року вôнъ обробивъ тôлько 10 болôвъ бавовны пôсля теперѣшнои цѣны $500.00, то за 20 лѣтъ вôнъ выпродукуе бавовны за 10 тысячъ дол., въ чôмъ лежить величезна корысть для державы“. Сей арґументъ любимцямъ всемогучого доляра — видко — сподобавъ ся, бо справу вôдослано до высшого суду.

— **Молокане,** религійна секта въ Росіи, хоче покинути благословенну Росію й батюшку-царя та вывандрувати въ Америку. Секта Молоканôвъ числить надъ 50 тысячь душъ и мешкае въ земли Закавказкôй въ ґуберніяхъ: Тифлисъ, Елизаветполь, Баку и Карсъ. Религійный гнетъ, переслѣдованя, податки и высокій чиншъ за землю (бо Молокане суть взôрцевыми рôльниками) спонукали ихъ до того, що въ сѣчни б. р. подали прозьбу до царя, щобы позволивъ имъ забратись въ Америку якъ свого часу Духоборцямъ.

— **Того** року вложили люде до банкôвъ щадничихъ понадъ оденъ міліардъ доларôвъ, то есть понадъ 1000 міліонôвъ доляр.! (Зъ тыхъ рускихъ грошей певно дуже мало е зложеныхъ, бо не оденъ волить спомочи салунисту Мошка, шторника Макса, бучера Абрамка, абы тôлько не-Русина).

— **Куме!** а не знаете коли буде Благовѣщене сего року?

— Купѣть собѣ за 50 центôвъ Календарь для американскихъ Русинôвъ въ редакціи »Свободы« то будете знати.

— **Знахорѣ** и чарôвники въ Лемковщинѣ не переводять ся, а »Дѣло« доносить за нихъ, що слѣдуе: Бернардъ и Анна Лихонѣ зъ Городка, коло Грибова, вôддали були доньку Юстину за якогось Олексевича. Але Юстина занедужала на якійсь розстрôй нервовый и покинула чоловѣка, а повернула до родичѣвъ, котрѝ опôсля, замѣсть шукати порады у лѣкаря, возили еи по всѣлякихъ знахорахъ ажь на Угорщину. Остаточно знайшовъ ся такій знахоръ въ особѣ Петра Хованьского зъ Устя Руского. Той обѣцявъ, що вылѣчить молодицю и она верне до чоловѣка. На то конто казавъ собѣ дати 50 коронъ, вôдтакъ 5 на порошки, то знову корону на бѣдныхъ, 6 лôктѣвъ полотна, котрѝ мавъ спалити, хустку и т. и., вкôнци доставъ ще 20 коронъ и — вылѣчивши кишенѣ, взявъ ся лѣчити молодицю. Коли жь однакъ его лѣки и шептаня не помагали, вôнъ давъ ногамъ знати и вже бôльше не показавъ ся. Лихонѣ переконали ся, що Хованьскій мантѣй и дали знати до жандармеріи, а тота арештувала его. Судъ въ Новôмъ Санчи переконавшись, що сей ворожбитъ многимъ такъ повороживъ, засудивъ его на рôкъ вязницѣ зъ постомъ що тыждня и на заплату вôдшкодованя.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday by the Svoboda Publ. Co., 112 Jones Str., Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на	рокъ	$2.00
„ „ „	пôвъ року	1.00
„ „ „	чверть року	50
„ „ „	оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рокъ		$2.00

Оплачувати газету треба всегда въ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
112 Jones Str. — OLYPHANT, Pa.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру достанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офісѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнй грошей достати.

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свой старый адресъ.

Мѣсячникъ „Freedom“.

Зъѣздъ делеґатôвъ въ цѣли обговореня проекту, щобы основати выдавництво въ анґлійскôмъ языцѣ для хороненя интересôвъ угнетеныхъ народôвъ, вôдбувъ ся 12. и 13. лютого с. р. въ Питсбурґу. Всѣхъ делеґатôвъ вôдъ литовскихъ и польскихъ орґанізацій и выдавництвъ разомъ вже зъ д-ромъ Шлюпасомъ и о. М. Стефановичомъ, котрй не були делеґованй нѣякимъ товариствомъ, але вважались представителями своихъ народôвъ — зôбрало ся 18.

Нарады вôдкрывъ короткою промовою д-ръ Л. Садовскій, делеґатъ и цензоръ »Зьвонзку Нар. Польского«, почôмъ справджено мандаты поодинокихъ делеґатôвъ. Показало ся, що Поляки и Литвины выслали по 8 делеґатôвъ вôдъ своихъ орґанізацій и выдавництвъ.

До президіи на часъ зборôвъ ввойшли д-ръ Садовскій, предсѣдатель; кс. Суткайтисъ, заступникъ, а секретарами выбрано Хшановского, Чепананиса и о. М. Стефановича, по одному зъ кождои народности. Нарады першого дня тревали вôдъ г. пôвъ до 5. до 8. вечеромъ. Въ тôмъ часѣ каждый зъ присутныхъ на сали мавъ право высказати свои мнѣнія и погляды що до проектованого выдавництва. — Вôдтакъ выбрано комітетъ до уложеня пляну нарадъ и резолюцій и вôдложено засѣдане до слѣдуючого дня.

До комітету до уложеня пляну нарадъ ввойшли секретарѣ и представителѣ прасы, присутнй на сали, а до уложеня резолюцій Ф. Яблоньскій, д-ръ Шлюпасъ и о. М. Стефановичь.

Другого дня вôдчитано телеґрамы вôдъ »Курера Милвоцкого«, литовского товариства »любителѣвъ вôтчины« зъ Ню Йорку та джерзиситскихъ Русинôвъ и заразъ приступлено до обрадъ.

Ухвалено выдавати мѣсячникъ „Freedom“ въ анґлійскôй мовѣ вспôльными силами литовскихъ, польскихъ и рускихъ орґанізацій и выдавництвъ. Задачею того мѣсячника буде боронити интересôвъ угнетеныхъ народôвъ, замешкалыхъ въ Росіи, Нѣмеччинѣ и Австріи, а особливо Литвинôвъ, Полякôвъ и Русинôвъ, интересôвъ такъ народно-політичныхъ якъ и економічныхъ. Мѣсячникъ не буде мати закраски партійного орґану, справы всѣ мають бути трактованй по справедливому, квестій реліґійныхъ не можна порушовати, такъ само споры обопôльнй тыхъ народностей и жалѣ не можуть бути обговорюванй тамъ. Домовй бруды перѣмъ въ дома, по нашихъ партійныхъ часописяхъ — говорили пôдчасъ зборôвъ.

На удержане такого мѣсячника мае складати польске людове сторонництво 30 доляр. мѣсячно, Литвины 25 дол., а американьска Русь 20 дол.

Позволено помѣщати въ такôмъ мѣсячнику адвертайзменты часописей, прихильныхъ тôй справѣ, за вôдповѣдною оплатою. Мѣсячникъ такій мае выйти по уконституованю ся комітету выдавничого и то найдальше до 3. мѣсяцѣвъ.

Для редаґованя сего выдавництва выбрано комітетъ выдавничій зъ 6 людей по 2 зъ кождои народности, до котрого ввойшли: Ф. Яблоньскій, кс. Ґуржиньскій, д-ръ Шлюпасъ, кс. Суткайтісъ, Иванъ Арданъ и Ант. Бончевскій. — Редакторомъ выбраный Фр. Яблоньскій, секретаремъ д-ръ Шлюпасъ, а касіеромъ Ант. Бончевскій.

Мѣсячникъ мае выходити въ Чікаґо. Предплата установлена $1. на рôкъ. Комітетъ выдавничій мае бути выбираный загальными зборами, що вôдбувати ся будуть кождыхъ два роки. Ухвалено, щобы протоколъ и резолюціи оголошено рôвночасно въ польскихъ, литовскихъ и рускихъ часописяхъ.

По иншихъ ухвалахъ, дотычачихъ самои администраціи, директивы для комітету редакційного и по принятію резолюцій замкнено зборы о г. 2·15 по полудни.

Зъѣздъ той дуже важный, если добре зрозумѣло ся значене такои справы якъ се выдавництво, а однакъ не можна було добачити великого заинтересованя ся справою. Вже то само, що треба було годинами чекати закимъ посходили ся делеґаты и начали ся нарады, показуе, що делеґаты мали хиба лишь симпатію для проекту. Дискусія перевелась дуже поверхово. Чи за 6 годинъ всього часу нарадъ зъ всѣми формальностями пôдчасъ зборôвъ можна застановитись и обговорити основно такій проектъ? Але коли вже по кермешѣ и проектъ здѣйснивъ ся, то при спôв-удѣлѣ трехъ народôвъ, сумною исторіею злученыхъ и при добрôмъ зрозумѣню слôвъ: рôвнй зъ рôвными и вôльнй зъ вôльными, упляннованый мѣсячникъ може и повиненъ вôдограти велику ролю въ культурнôмъ житю тыхъ народôвъ.

Участникъ

Айришѣ а Русины.

Мы, Русины кинені долею за море, спôткали ся зъ народомъ, котрый въ многимъ подôбный до насъ. Тымъ народомъ суть Айришѣ, або — якъ звуть ихъ въ старôй Европѣ — Ирляндцѣ..

Айришôвъ есть около 10 міліонôвъ, зъ котрыхъ половина (а може и бôльша) мешкае въ Америцѣ, а друга въ старôй вôтчинѣ Ирляндіи. Ирляндія (Ireland) се великій островъ, що лежить таки заразъ на заходъ вôдъ Анґліи, задля своихъ розлогихъ и зеленю вкрытыхъ пôль прозваный також »зеленый островъ« и належить пôдъ панованє Анґліи. Айришѣ суть походженя кельтійского. Келты мешкали колись въ краю Ґаліи — теперѣшнôй Франціи, однакъ завойованй и пертй Римлянами, однй вынародовились, а другй переселились на зеленый островъ Аерлендъ, де заложили власне королѣвство. Однакъ и ту не мали спокою, бо три народы зъ сусѣдныхъ островôвъ одинъ за другимъ пôдбивають ихъ, але тôлько на те, щобъ вскрѣпити Айришôвъ власнымъ вынародовленемъ. Въ 5-тôмъ столѣтю по рожд. Хр. приняли они вѣру Христову т. е. 500 лѣтъ майже скорше якъ Русины, а въ 6-тôмъ столѣтю мали вже свою науку и письменство. Около 200 лѣтъ пôзнѣйше являесь новый ворогъ Норманы, звиннй войовники, выправленй въ вôйнахъ зъ Римлянами. Триста лѣтъ боронять ся Айришѣ, доки вкôнци не улягли Норманамъ, сполученымъ зъ Анґло-Саксами. Се стало ся въ 12-тôмъ столѣтю (1169 р.), коли Айришѣ стратили свою державну самостôйность и стали пôддаными Анґлійцѣвъ.

Тымъ то рôкъ 1169. дуже важный въ исторіи айришского народу, бо сего року зачинаесь борба зъ сильнымъ сусѣдомъ, котра тягнесь бôльше 8 сотокъ лѣтъ и тревае до днесь. Зъ початку Анґлійцѣ старались тôлько запанувати надъ Айришами и зробити ихъ своими невôльниками. Щобы се осягнути они оголошують Айришôвъ ворогами державы, заборонюють всякй зносины зъ ними и приступъ до всѣхъ публичныхъ урядôвъ, а до ихъ парляменту, що находить ся въ мѣстѣ Дублинѣ, допускають тôлько Анґлійцѣвъ.

Щось подôбного роблять въ тôмъ часѣ Поляки, а пôзнѣйше Москалѣ зъ Русинами. И рôвночасно, коли цѣла Русь вхопила за оружіе пôдъ проводомъ Богдана Хмельницкого — коли польска шляхта зачинае продумувати проекты »знїщеня Русї« и »зґнеценя козацкей гидры«, тогды Айришѣ робять бунты и завзято борють ся за те саме зъ Анґлійцями, котрй додатково хочуть накинути католицкимъ Айришамъ протестантизмъ и выконати проектъ цѣлковитои заглады айришского народу.

Се було 1649 р., коли за помочею кровавыхъ рѣзень, знищено Ирляндію цѣлковито, загарбано всю землю и продано Анґлійцямъ, заказано куповати Айришамъ забрану ихъ власну землю и выдано богато установъ обчисленыхъ на згубу всього, що айришске и католицке. Такій станъ безоглядного гнету и заглады тревае до 1880 р., въ котрôмъ то роцѣ знесено соймъ въ Дублинѣ, якій и такъ не бувъ айришскимъ та приносивъ лишь гнетъ, а Ирляндію зроблено провінціею Анґліи.

Въ часѣ, коли Анґлійцѣ проливали кровь айришскихъ патріотôвъ, щобы доконати цѣлковитого знищеня краю и народу айришского, тогды стаесь щось такого, що змѣнае політику и тактику Анґлійцѣвъ разъ на все. Се було повстане анґлійскихъ кольонѣй въ пôвнôчнôй Америцѣ. Тринайцять державокъ пôвнôчнои Америки лучать ся въ спôлку и скидають анґлійске ярмо. Се дало початокъ до справедлившои політики Анґлійцѣвъ, котрй вмѣють дуже скоро оріентуватись. Правда, тй голосы справедливости зъ початку дуже нечисленнй, але чимъ бôльше крѣпшае и розширюесь Анґлія заморскими кольоніями, тымъ бôльше такихъ голосôвъ, завдяки якимъ Айришѣ въ протягу 100 лѣтъ (1800—1900) добились того, чого немае днесь жаденъ народъ недержавный на свѣтѣ. Правда, въ протягу тыхъ сто лѣтъ Айришѣ натерпѣлись богато; пôдъ проводомъ своихъ некоронованыхъ королѣвъ и знаменитыхъ політикôвъ, O'Connel-а и Parnel-а, выбороли правными дорогами дуже богато: перебули голодъ та еміґрацію до Америки и иншй лиха, але мають днесь те, що мусить бути заохотою и цѣлею въ житю народного робôтника кождого недержавного народу.

From a recent photo.
BARON CURZON.
Вицекороль Индій въ Азіи. Вôнъ каже, що сего року зновь треба сподѣватись голоду въ Индіи, але не такъ великого якъ въ роцѣ минувшôмъ. Тымчасомъ чума въ Бомбей ширить ся страшно.

Айришѣ мають днесь всѣ тй самй особистй свободы и права, що Анґлійцѣ; не знають днесь обмеженя правъ народныхъ и реліґійныхъ и въ палатѣ пословъ мають 103 представителѣвъ (на 699 всѣхъ). Рядять ся — можь сказати — самй и мають майже всьо, такъ, що до цѣлковитои державнои самостôйности бракуе имъ лишь: 1) посѣданя всѣхъ земель, якй Анґлійцѣ давно забрали и не вôддали, а щобы тй землѣ посѣсти назадъ, домагають ся Айришѣ права выкупна, навѣть безъ згоды властителѣвъ; 2) Ирляндского парляменту; 3) повного вôдлученя Ирляндіи вôдъ Анґліи. Тй три жаданя суть днесь на порядку дневнôмъ и Айришѣ кажуть отверто устами своихъ представителѣвъ що доси не успокоять ся, доки сего не отримають.

Борба о тй права и независимость, що тревала 800 лѣтъ и ще тревае, коштовала Айришôвъ богато, дуже богато жертвъ и крови. Они забули свою матѣрну мову кельтицку и приняли мову своихъ ворогôвъ — анґлицку, якъ каже оденъ вченый: тôлько на те, щобы вмѣти проклинати ворогôвъ ихъ власною мовою. Айришь затративъ почуте права и справедливости, розпивъ ся, ставъ скрытымъ та пôдступнымъ и склоннымъ до выступкôвъ, — але за те не вынародививъ ся, лишь засталивъ свои почутя народнй и патріотичнй.

Порôвнайте собѣ теперь исторію и становиско Русинôвъ зъ исторіею Айришôвъ, а знайдете дуже богато подôбного. Айришѣ и Русины, стративши свою державну самостôйнôсть, борють ся о волю зъ сильными своими сусѣдами, що хочуть пановати надъ ними. Не тôлько панувати, але цѣлковито знищити, бо взаимна борба выроджуе дикй порывы. Сотки лѣтъ лле ся кровь такъ Русинôвъ якъ и Айришôвъ за волю, та зъ якъ неподôбными наслѣдками! Коли тому 130 лѣтъ не сповна сульба для Айришôвъ обернулась на лѣпше и они могуть днесь похвалитись тымъ, чого не мають майже всѣ народы недержавнй на купу, то Русинôвъ розшматовано сусѣдными державами и подѣлено краями, такъ що годѣ рушитись. Русинъ днесь тôлько снити може о тôмъ, що мае вже Айришь. Але братя, горѣ имѣемъ серца! Здобутки Айришôвъ, выборенй кровавымъ потомъ, най будуть примѣромъ и заохотою въ борбѣ о волю рôдного народу. Гôркй вôдносины, гнетъ и неволя выбили на рускôмъ хлопѣ такй цѣхи, якъ и на Айришови. Темнота, неохота до науки, недовѣрчивôсть, безхарактернôсть и склоннôсть до піяньства, цѣхують и Русина, але есть надѣя, що Русинъ сего позбуде ся живучи на вôльнôй земли своѣй и не своѣй, якъ сего позбувають ся днесь поволи Айришѣ. А кличь: »борба за волю рôдного народу« мусить бути выписаный въ серцю кождого щирого сына Руси. Чимъ бôльше та борба буде свѣдома, тымъ менше буде мѣжь нами зрадникôвъ и перекинчикôвъ, тымъ скорше будемо зближатись до нашои цѣли.

А. Левкôвъ.

Дописи.

Зъ Ню Йорку.

Дня 2. н. ст. февруара б. р. руске тов им. Ив. Наумовича представило въ ческой театр. гали мельодраму въ 5 актахъ »Капраль Тимко«. Галя була биткомъ набита не тôлько гôстьми зъ Ню Йорку, але зъ всѣхъ дооколичныхъ кольоній, и то не лишь рускими, але й чужими, якъ Анґликами, Чехами, Нѣмцями, Росіянами и др. Вѣрно и дуже удачно вôдогравъ Стефанъ Бурдіянъ ролю Томы Нагôрного, Марія Ядловска ролю жены Гафіи, Катарина Ґеричь ролю доньки Олѣ, Гр. Ґижа Тимка Капраля, Як. Кода Василя вояка, Пав. Зятикъ вôйта, Теод. Ґаль присяжното, Мих. Муринъ писара, П. Павлякъ и П. Стафурскій селянъ, Викторъ Гладикъ Гершка арендара, Н. Шлянта Михася. Такъ само и прочй акторы: Йоася Гудакъ, Теодозія Павчакъ, Марія Русинъ, Мих. Павлякъ, Яковъ Жиличь, Стеф. Гладикъ, Петро Тиханичь, Ив. Париллякъ, Андр. Иваникъ, вывязались добре зо своихъ роль. Семанъ Ядловскій дуже добре сповнивъ задачу режисера. Оплескамъ не було кôнця, и здавало ся, що то не Русины американскй, але таки фаховй артисты краевй зъ русконар. театру, такъ гладко и вѣрно вôддавали свои ролѣ.

Велике узнане належить ся директорови Викт. Гладикови, и всѣмъ артистамъ и артисткамъ, що такъ красно вывчили ся свои ролѣ и показали своимъ и чужимъ, що и Русины не послѣднй, та що при невтомимôй праци и охотѣ могуть дорôвнати и другимъ образованымъ народамъ.

Не менче вражѣне зробивъ джерзи-ситскій мѣшаный хоръ пôдъ управою учителя Ал. Зволиньского, котрый по каждôй пѣсни гостѣ надгороджали довгими оплесками. Оденъ гôсть зъ радости ажь заплакавъ, коли побачивъ, що малй дѣти такъ красно навчили ся спѣвати. Однымъ словомъ хоръ и гра артистôвъ всѣхъ присутныхъ зъелектризовали и загрѣли до дальшои невтомимои працѣ народнои.

По представленю вôдбула ся забава зъ танцями, котра закôнчила ся якъ найкраще и вповнѣ всѣхъ вдоволила.

Гôсть.

26. Січня, 1901 р. (5).

З України.

Через цілий сей рік по селах Катеринославщини і Харківщини сподіяно декілька душегубств. Вбивали по церквах сторожів і по »волостних правлениях« по де-кілька людей і грабували гроші чи то церковні чи то громадські. Остатний випадок, коли у Ново-Івановському »волостному правленії« вбито було аж 11 душ заразом (вся родина писаря, який там мешкав, його слуг, двох писарчуків і де-кілька так чоловіків, які там на той час ночували), підняв на ноги всю полицію тих двох ґуберній. По довгим шуканю чомусь накинули ся на шатрових циган й 9 чоловіків і 1 жінку з них впіймали, а решта втекла, їх ще ловлють. Впійманих циган, хоч майже нічого нема виразного, щоб вони певно були розбійниками, звелено судити незвичайним судом а военним по законах военних часів. Суд той розпочав ся у Харкові за три дни до нового року, та й тяг ся аж до 9. січня. Присуджено 8 циган повісити, а цигана з циганкою до »каторжних робот« на 15 літ.

Межи инчими сьвідками на суді був і »волостний старшина«(голова) Ново Івановского »волостного правления«. Коли его ґенерал, голова того суду, запитав, як то все скоїло ся, то він росповів так: — я спав, коли у досьвіта чую грюкіт, аж то мене будив сотський парубок, який не ночував у волости тої ночи, а був на щасте його на вечерницях. Повернувши ся відтиль, він вбачив те лихо, що всї 11 людей побито і порізано, та й кинув ся до мене: „У волости у нас лихо!“ сказав тоді він мені, та й не доказав...

— А чому він не доказав вам? — спитав його ґенерал.

— Чому?

— Еге.

— А тому, що він знае мій звичай!

— А який же у вас звичай?

— Який?

— Еге.

— Коли хочете знати який, то поїдьте на село, та й спитайте ся там кого схочете, то всї до одного там знають який у мене звичай!

— Та воно-б то так! Воно дуже-б цікаво було нам поїхати на село до вас, та і роспитати ся — каже ґенерал — але як того нам зараз неможливо, то вже розкажіть нам самі, який у вас звичай.

— А такий, що я зараз кождого по пиці! Ось який! По закону виходе!...

„По пиці“ е режім тепер у нас. У нас по селах все начальство бєть ся і по пиці і по всему, лічучи, що так воно і слід, що так воно і е »по закону«, позаяк і справді закон за невеликі навіть провини допускае вибити кождого селянина різками.

Вкінци того року студенти университету у Київі, незадоволені відносинами свого начальства до себе, зійшли ся там же в університеті, та й зробили з поводу того віче. Зробила ся буча, бо кожде зібране людей у Росиї е велике лиходійство. Розганяли те віче студентів полицією, козаками, військом, забирали его членів і садовили у тюрму, а університет замкнули. Нарешті членів того віча днями судили університетским же судом й они ті вчені мужі по приказу, звичайно, вис чому, присудили двох студентів віддати до війська простими солдатами на 3 роки, 5 студентів на 2 роки, а 385 на 1 рік!

Це те ж режім! Давно вже в нас так-то не було. Се за часів Шевченка при Миколаї I. тільки всїх розумних людей віддавали у солдати, як те довело ся і нашому славетному Шевченкови. Потім часи помягчали, а тепер знов!...

Й от так у нас у всему не проґрес, а реґрес.

Отсе проїхав цар з Криму, де він пробував довший час, до дому до Петербурга. Коли-ж він їде, то по всему пути, як ось тепер верстов більше як на 3000, по оби два боки зелїзниці стоять солдатики оберігають его через увесь его переїзд. I так і літком у спеку, й осїню у непогідь і зимою у люту стужу!...

Українець.

Кумъ Грыць и Василь.

Грыць: — Вы где були тамтого разу?

Василь: — На зъѣздѣ въ Питсбурґу.

Гр.: — Такъ? — а я приходивъ до васъ и мало не пострадавъ житя зъ рукъ кумы Василихи. Хотѣли мене бити за те, що товаришуемо сба.

Вас.: — Та де то можливе! Такій сильный мущина, а въ додатку австрійскій вояк, давъ бы ся бити жѣнцѣ?

Гр.: — Набити ся я не давъ, але бувъ въ страху. Знаете, зъ жѣнками небесечна справа: заѣде якою палюгою по головѣ, и йдѣть на скаргу до Пана Бога... Уживавъ-емь проте всякихъ можливыхъ способовъ (не наче тй Буры), щобы не дати ся. Ставивъ ся остро, спѣвавъ имъ, крутивъ на

всякй способы и якось хвала Богу утѣкъ щасливо. Другій разъ уже буду зъ дороги питати ся, чи вы є дома.

Вас.: — Отъ не треба бути такимъ боязкимъ. Нашй женщины въ Америцѣ суть еще дуже добрй, въ пор̂овнаню до другихъ.

Гр.: — Чому нѣ — лишь не всегда маютъ добрый гуморъ. (Спѣває):

Зъ жѣнками треба вмѣти жити,
Жѣночій знати свѣтъ:
Она потрафить васъ любити
Й задрапне, наче кôтъ.
Єи наивность ажь дивуе
Тай притягає вразъ;
Та въ хвили такъ васъ зденервуе,
Що най тя возьме „фрасъ"...
Пôмне ся сукня, корсетъ тисне,
Не вдавъ ся нынѣ „пай",
Дитина впаде, борщь не вкисне —
Вже зъ дому утѣкай.
Бо лишь на тебе, мôй небоже
Звалить усю вину;
Зобачишь примхи, плачь и сльозы,
А вчуешь — що ажь ну...

Таку я маю практику зъ женщинами, хотяй не такъ дуже она важна. Росповѣдайте, що тамъ доброго урадили на зъѣздѣ.

Вас.: — Ще що? — розповѣдати вамъ! Прочитайте собѣ въ »Свободѣ«.

Гр.: — Дайте жь сюда „Свободу", бо я по свою не ходивъ ще сего тыждня на почту.

Вас.: — А мою позичили кумъ Гаврило.

Гр.: — Качка бы васъ лизала, а тамъ що за ґазета лежить передъ вами?

Вас.: — Се „Polak w Ameryce", ґазетка польскихъ клерикалôвъ, що страшно гавкає на зъѣздъ въ Питсбурґу. Я дôставъ еи вôдъ одного знакомого, читаю и злощу ся на понисанй ту брехнѣ и нѣсенѣтницѣ.

Гр.: — Покажѣть! (бере ґазету до рукъ и читає на голосъ): „Въ минувшôмъ тыждни вôдбувъ ся въ Питсбурґу зъѣздъ сепаратистôвъ польскихъ, литовскихъ и рускихъ. Кажемо зъѣздъ сепаратистôвъ, бо тй, котрй на зъѣздѣ були представителями згаданыхъ народностей, не лишь годять ся, але навѣть зъобовязали ся до того, щобы Поляки, Литовцѣ и Русины забули о угодѣ въ Городлю и уніи Любельскôй, щобы забули о давнôй традиціи, зôрвали звязь, котра ихъ вôддавна вязала и жили цѣлкомъ вôдрубно. Поляки, Литовцѣ и Русины мають бути въ будучности звязанй лишь союзôмъ о стôлько обовязуючимъ, о скôлько буде того вымагати интересъ каждои народности зъ осôбна, а въ разѣ потребы сей союзъ може бути розбитый и первѣстнй союзники можуть зъ чистою совѣстію лучити ся зъ недавными ворогами. Для нашихъ новыхъ сепаратистôвъ не истнує вже Польща вôдъ моря до моря, а хто о такôй Польщи мріє, той — утопіста. Держава, яку зобовязали ся заложити делеґаты питсбурскй, буде складати ся зъ Литвы, Польщѣ и Руси, але не буде мати нѣякои звязи, бо навѣть не сказано нѣчого о пануючôй релиґіи. То буде держава соціялистична. Тамъ було много соціялістôвъ"...

Вас.: — Масно бреше.

Гр.: — Сй пявки польского народу казять ся, бо хотять невôльникôвъ, панованя надъ другими и плачуть, що мѣжь Поляками знаходять ся люде, котрй розумѣють національнй пытаня. Каждый народъ мусить здобути собѣ независимость, а Польща на давныхъ подвалинахъ, дôйна корова шляхты и Єзуитôвъ, нѣколи не воскресне. Она вôдродить ся лишь яко держава чисто демократична, разомъ зъ незалежною Украиною и Литвою. „Ґеравтъ" зъ панованемъ шляхты и Єзуитôвъ та зô всѣмъ, що старе и перегниле!...

Пôдслухавъ Чалый.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА."

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касієра:

Alex Shlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто бы бувъ покривдженый вôдъ котрого зъ урядникôвъ »Союза«, нехай пише до предсѣдателя:

REV. A. BONCHEVSKY, 10 May str.
Ansonia, Conn.

Урядъ братства св. Арх. Михаила въ Yonkers, N. Y. на рôкъ 1901:

Л. Сиротякъ, предсѣдатель; Гн. Щелецкій, заступникъ; Варт Дурнякъ, секретарь; Титъ Дубець, заступникъ; Анд. Драганъ, касієръ; Ил. Микулякъ, капитанъ; опѣкуны хорыхъ: Афт. Дубяискій и Иванъ Спякъ Мітинги вôдбувають ся въ першій четверъ по першôмъ каждого мѣсяця.

Урядъ братства Трехъ Святителѣвъ въ Whitney, Pa.

Ив. Сопчишакъ предсѣдатель, Ив. Возиякъ заступникъ, Спир. Горощакъ касієръ, П. Завада секретарь, Анд. Шпрохъ писарь, Ос. Дзюричко опѣкунъ хорыхъ, Вас Кретъ дверникъ Мітинги вôдбувають ся каждои першои недѣлѣ по 15-ôмъ. Заложене 21-го февруара 1900.

Братство св. Петра и Павла въ Trauger, Pa.

Иванъ Червѣнка, предсѣдатель; Мацей Єндрекъ, мѣсто-предс.; Иванъ Гардый, секретарь, Box 7, Trauger, Pa.; Аладаръ Ружденій, записникъ; Петро Єлевьовскій касієръ.

Бр. св. О. Николая въ Troy, N. Y.

Предсѣдатель Пав. Рончковскій, заступ. пред. Анд. Ксеничь; секретарь С. Фрицъ, заст секр. Мик. Бискупъ, касієръ Петро Рончковскій, заст. кас. Пет. Бабякъ, контрольоры Фил. Гира, Ст. Рончковскій, Ив. Слишь. Секретарь „Союза" Петро Рончковскій.

НОВИНКИ.

— **Пригадуємо** и просимо, всѣ братства, котрй приступили до тов. Р. Н. Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ, щобы въ мѣсяци мартѣ б. р. зôбрали членьскй рôчнй вкладки по 50 цнт. и вôдослали грошѣ до касієра: Mr. Lazor Syrotiak, 42 Washington Str., Yonkers, N. Y., а выказъ до секретаря Mr. K. Kirczow, 140 Essex Str., Jersey City, N. J. Касієръ зложивъ бондъ на $1000.00 и самъ понѣсъ кошта зô своєи власнои кишенѣ, за що належить ся єму подяка.

Н. Подгорецкій, предсѣдатель. **К. Кирчôвъ**, секретарь.

— **Въ** вôвторокъ 12-го марця вôдбуде ся въ Гейзелтонъ, Па. конвенція делеґатôвъ вôдъ тыхъ майнерскихъ юній, котрыхъ члены занятй выдобуванемъ твердого угля. На конвенцію тую мають на 15-го марця запросити всѣхъ компаністôвъ, щобы вразъ зъ делеґатами усталили заробôтну платню и другй рѣчи, єсли компаністы на конвенцію не приѣдуть, готовъ выбухнути новый страйкъ.

Книжочки колекторскй въ добрôй оправѣ для записуваня колекты и другихъ даткôвъ на церковь — можна у насъ достати по цѣнѣ 5 центôвъ за штуку. 18—4

Панько Русинъ колектує на бѣдну руску церковь въ Чистогорбѣ, пов. сяноцкого, въ Галичинѣ. Має потвердженє вôдъ комітету церковного и др. властей.

— **Хто** хоче знати якъ новставъ свѣтъ, той певно купить собѣ нашь Календарь. Тамъ все докладно описано.

— **Просимо всѣхъ** Русинôвъ живучихъ въ Сполученыхъ Державахъ, Канадѣ, на Гавайскихъ островахъ и въ Бразиліи, щобы присилали до редакціи »Свободы« фотоґрафіи своихъ церковь, шкôлъ и другихъ громадскихъ а то и приватныхъ будынкôвъ, котрыхъ властителями Русины, фотоґрафіи фабрикъ, въ котрыхъ Русины працюють, Русинôвъ при роботѣ, на хрестинахъ, весѣляхъ, похоронахъ, екскоршенахъ, посвяченяхъ, конвенціяхъ и другихъ »парадахъ«; фотоґрафіи братствъ, шкôлъ, читалень, хорôвъ и другихъ товариствъ, або и вызначнѣйшихъ людей зъ каждого »плейзу«. Словомъ просимо о всякй образки представляючй жите наше тутъ на чужинѣ зъ короткимъ поясненемъ, а мы образки тй будемо друковати въ »Свободѣ«, бо Америка край великій — лично видѣтись намъ годѣ, а такъ хочь зъ образкôвъ и короткихъ описôвъ зможемо де-що про себе довѣдатись. Такй образки и описы були-бъ не менче цѣкавй и для нашихъ братôвъ въ старомъ краю. 28—2

— **Теперѣшный** король анґлійскій Едвардъ VII. бувъ до недавна одным зъ найславнѣйшихъ гулякôвъ и картярôвъ на свѣтѣ. Найлѣпшимъ его пріятелемъ бувъ недавно померщій екскороль сербскій Міланъ, котрый черезъ свое гулящке жите дочекавъ ся того, що анѣ его розведена жена Наталія, анѣ его сынъ Александеръ теперѣшный король сербскій не приѣхали на похоронъ.

— **Дѣвчина** або жена, що знає добре варити, прасувати и знає хоть троха анґлійску мову, може достати добре мѣсце, єсли зголосить ся до редакціи »Свободы«. 7—3

— **Почтовый** корабель Ріо де Жанейро, котрый курсувавъ мѣжь Хинами, Японією и Сполучеными Державами розбивъ ся о пôдводнй скалы недалеко Сенъ Франциско и 22. с. м. пôйшовъ на дно морске разомъ зъ 132 подорожными. Межи погибшими знаходить ся также ґенеральный конзуль американскій зъ Гонґъ-Конґъ.

— **Розправа** противъ п. В. Будзиновского за написане передвыборчои брошуры скôнчила ся дня 5. с. м. его увôльненемъ, за те п. Остапчука, котрый розкидавъ тй брошуры по Галичинѣ, засуджено на 100 коронъ кары, зглядно 10 днѣвъ арешту.

Не вмѣешь говорити по анґлійски?

Чому-жь не купишь собѣ за 50 центôвъ проводникъ руско анґлійскій въ редакціи »Свободы«?

— **Пошукує** роботы у руского кравця чоловѣкъ, що розумѣє ся на шитю, также Русинъ. Адресъ:

AT. WARTOWNIK,
JERMYN PA., Lack. Co.

На продажь!

Два поверховый дôмъ, на три фамиліи. Єсть у нѣмъ салунъ вже вôдъ давна и галя на мітинґи, балѣ и т. д. Рентъ мѣсячно приносить $50.00. Се мѣсце для нашихъ бизнесменôвъ добре на ґросерню, бучерню, або и салунъ. Цѣна дуже низка. Голосѣть ся на адресу:

FECKO WOLK.
2613 3d Avenue
W. TROY, N. Y.

ХТО ХОЧЕ, НАСМѢЯТИ СЯ ДО РОЗНУКУ
нехай собѣ купить старокраєвый календарь
„КОМАРА".
Коштує лишь 25 центôвъ.
„SVOBODA", 112 Jones St., Olyphant, Pa.

Про бѣду та щастє.

(Народна казка).

Давно то ся дѣяло, ще якъ стара баба дѣвковъ була, жили собѣ въ горахъ Карпатахъ два братя. Хочь и якъ они похожй були зъ лиця на себе однакь станъ ихъ житя бувъ дуже вôдмѣнный. Старшій мавъ подостаткомъ; збôжа, одежи, худобы и грошей, а молодшій нырявъ ся въ нуждѣ; голоденъ, обдертый и споневѣряный. Въ старшого бувъ сынъ якъ сокôлъ, одинокій, а въ молодшого пятеро дробныхъ дѣтей голопупятъ та ще жѣнка слабовита.

Одного разу якъ вже не мавъ молодшій братъ бѣдакъ що до рота вложити тай нѣчимъ прокормити голодныхъ дѣтей и жѣнку, прійшовъ до брата-богача просити о поратунокъ. Въ самъ той часъ справлявъ богачь »комашню« (упоминки), наскликовавъ богато гостей и забавлявъ ся весело, але побачивши брата-»обдертюха«, якъ го звыкъ бувъ называти, выйшовъ напротивъ, щобы его не впустити до свѣтлицѣ мѣжь гостѣ, бо бачите, ганьбивъ ся нимъ; и набештавши го що до него влѣзло, загнавъ у поле сторегчи пшеницѣ у кôлю, щобы худоба не порозтягала, не давши єму навѣть кавалка хлѣба.

Выйшовъ бѣдакъ въ поле, ставъ собѣ пôдъ кôлъ зъ пшеницею тай плаче, що не найшовъ милосердя у свого брата-богача. Але не досыть того, дивить ся; а тамъ мышь бере колоски пшеницѣ зъ его стôжкôвъ, котрыхъ всього мавъ три колы, и носить до братовыхъ.

Ой! подумавъ собѣ бѣдакъ — та ще ты менѣ будешь кривду робити, чекай, я тебе мушу имити.

Такъ вôнъ закрадуй ся, закрадуй, хопивъ тоту мышь за хвостикъ, взявъ собѣ прутикъ и нужь смаровати еи по хребтѣ.

Мышь видячи, въ якôмъ небезпеченьствѣ находить ся, зачала просити:

— Чоловѣче добрый, не бійте мя, не бійте!

— А на що жь менѣ робишь шкоду въ корысть мого брата, котрый и такъ є богатый, — сердить ся бѣдакъ и бе ще дужше.

— О, майте змилованє чоловѣче, я мусѣла се робити, бо я єсьмъ вашого брата щастє, — вôдказали мышь.

— Такъ — сказавъ бѣдакъ — а где-жь моє щастє?

— Ваше щастє єсть за десятою границею, але мене пустѣть, то я вамъ розкажу якимъ способомъ можете прійти до него.

— Добре — каже бѣдакъ — я тя пущу; але наперадъ розкажи менѣ поки єси въ моихъ рукахъ, а якъ нѣтъ, то тя замордую.

Мышь настрашивши ся смерти, зачала розказовати бѣдакови:

— Вы мусите — каже — забирати ся сейчасъ звôдси, бо тутъ нѣколи нѣчого ся не доробите. А якъ прійдете на десяте село, то будете видѣти згарище, що недавно корчма згорѣла въ тамтôмъ селѣ. Идѣть до пана дѣдича и просѣть ся на службу; єсли васъ той панъ прійме то будете щаслививй.

Бѣдакъ выслухавши бесѣды, пустивъ тремтячу вôдъ страху мышь и пойшовъ до дому. Прійшовши, розказавъ заразъ жѣнцѣ и дѣтямъ зберати ся въ дорогу, а що маєтку не мали жадного, то-жь и не мали коло чого довго порати ся, забрали дѣти одно она на руки, друге вôнъ на плечи, а троє старшихъ бѣжали по при нихъ. Коли войшли вже зъ чверть милѣ, зачали дѣти плакати ѣсти; бѣдакъ пригадавъ собѣ, що еще зъ ихъ майна зôстала ся фляшка на полици, зъ котрои колись, якъ ся ще мали лѣпше, на святый вечеръ горѣвку пили, теперь якъ разъ бы ся придала, бо треба молока купити для дѣтей або воды взяти, а нема до чого. Казавъ одже жѣнцѣ и дѣтямъ спочити, а самъ вернувъ ся по тую-жь фляшчину. Приходить до хаты, а тамъ бѣда на печи такъ плаче, такъ заводить ажь сумъ по чоловѣку проходить. „Та чого плачешь?" — пытає ся еи. — „А що жь я буду робити безъ васъ? — Я не знаю де подѣти ся. Але добре щосьте ся вернули, то я ся вже васъ не пущу" — сказала бѣда. Чоловѣкъ зажуривъ ся, що єму вже гаразду не зажити якъ бѣда пôйде зъ нимъ, але помысливши хвильку, побѣгъ до сѣней тай вносить спору барылку, що въ нѣй колись мазь тримавъ. „На, лѣзь" — каже — „бѣдо до барылки, то возьму тя зъ собою." Бѣда вкотилась тамъ, а вôнъ еи закоркувавъ, взявъ на плечи тай несе. Приходить къ жѣнцѣ, а она на него сварить; „на щось — каже — якесь дрантє взявъ тай тащишь, волѣвъ бысь дитину взяти, бо я слаба не здужаю двоє занести." Такъ пустились дальше въ дорогу; идуть, идуть дивлять ся ажь тамъ »трясавиця« середъ однои луки. Чоловѣкъ знявъ зъ плечей барылку зъ бѣдою и вкинувъ до тои »трясавицѣ« ажь на души лекше му стало. Нарештѣ дôйшли до десятого села, тамъ справдѣ згарище. Зайшовъ бѣдакъ до пана просити ся на службу, а що пану треба було лѣсного тожь принявъ его, поставивъ му хищину на згариску, давъ »орнарію« тай бѣдакъ собѣ жіє незгôрше.

Надôйшла весна. Люде зачинають порати ся коло огородôвъ. Выправила и жѣнка лѣсного своихъ старшихъ дѣтей копати грядку на розсаду. Копають дѣти копають, вôдтакъ натрафили на великій камѣнь, не можуть дальше копати, прикликали батька, щобы имъ помôгъ той камѣнь вываживати и спрятати, бо шкода гарного мѣсця, розсада може бути. Прійшовъ батько, копає, оглядає, а то величезна брыла, ковтає, а тамъ щось дуднить, змѣркувавши що тамъ щось надзвычайного може бути, вôдложивъ сю роботу до вечера. Въ вечѣръ, при помочи своихъ старшихъ хлопцѣвъ, обкопавъ брылу, пôдваживъ, а тамъ пивниця, а въ нѣй велика купа грошей та всякй достатки. Вôдъ того часу заходивъ собѣ осторожно до сеи пивницѣ, щобы его нѣхто не спостерѣгъ и бравъ собѣ по троха грошей, побудовавъ красну хату зъ великими вôкнами, накупивъ ґрунту, худобы, поставивъ господарскй будынки. Дѣти повыростали на хорошихъ парубкôвъ и дѣвчатъ, жили честно, слухали своихъ родичѣвъ, то-жь и старый батько тѣшивъ ся своимъ щастємъ. При тôмъ всѣмъ не забувавъ на бѣдныхъ, бо вôнъ памятавъ добре, якъ єму бѣда дала ся добре въ знаки. Слава его пôйшла по цѣлôй окресности.

Одного року впавъ неурожай на тоту окрестнôсть, где той славный богачь мешкавъ. А що вôнъ мавъ въ запасѣ збôжа зъ минувшихъ рокôвъ, то-жь ратувавъ бѣдныхъ людей якъ мôгъ. Пôйшла чутка о нѣмъ ще дальше. Довѣдались о нѣмъ люде и въ тôмъ селѣ, зъ котрого вôнъ походивъ, але не знали, що то той самъ бѣдакъ ставъ такимъ богачемъ. Такъ зачали до него зъ всѣхъ сторôнъ люде приходити на збôже. Приѣхавъ и его братанокъ, а накупивши збôжа, не мôгъ ся начудовати, що той чоловѣкъ за танй грошѣ дає єму тôлько зерна. Стрыкъ пôзнавъ его заразъ, але не кажучи о собѣ, зачавъ зъ нимъ бесѣду вывѣдуючись про тата, маму, а дальше запытавъ:

— Чи не мавъ ты коли якого стрыка?

— Та мавъ — вôдповѣвъ той-же — але то такій ледащо бувъ, що не варта о нѣмъ споминати, та добре, що десь полѣзъ, певно по жебраню, бо не дававъ намъ спокою, а все приходивъ за милостыньовъ.

— Та то я єсмь — каже богачь — твôй стрыкъ.

— Йой — крикнувъ братанокъ — та вы якимъ способомъ до такого маєтку прійшли?

— Панъ Бôгъ менѣ такъ давъ — вôдповѣвъ стрый; — я законавъ свою бѣду въ »трясавицю« при дорозѣ на луцѣ; якъ будешь вертати домôвъ, то выпусти еи зъ барылки и накажи, щобы прійшла до мене, теперь буде мати що ѣсти.

Братанокъ тôлько того и чекавъ; скоро прійшовъ коло »трясавицѣ« заразъ выпустивъ бѣду зъ барылки кажучи: „иди до мого стрыйка, тамъ будешь мати въ чôмъ панувати".

— Е — вôдповѣла бѣда — я до стрыйка не пôйду, бо вôнъ запхавъ бы мене знову до млаки, але до васъ.

— Не иди до насъ — закричавъ братанокъ — але вже було запôзно. Коли вôнъ прійшовъ домôвъ, то бѣда вже на печи сидѣла. На другій день згинула корова, на поли напали вовки на вôзцѣ и пороздирали ихъ; вôдтакъ погинули волы и мало помалу ґаздôвство упало ажь до того степени въ якôмъ бувъ молодшій братъ; наконець родичѣ померли зъ журбы, а сынъ розпивъ ся и пустивъ ся за жебраныъ хлѣбомъ.

В. Гришко.

Руско-американска народна пѣсня.

(Жалосна).

XVI.

Як сом шол з Амерікі до дому, (2 разы)
Стрітіл я там Австріяша на коню. 2.
— Австріяше камарате якъ ше маш, 2.
Чі там жіє еще моя стара мац? 2.
— Ей, ні жіє твоя матка ні жіє 2.
Сіцем рочків як ф чарной жемі гніє. 2.
— Ке-біл я знал, же моя мац не жіє 2.
Зостал біл я в америцкей краïне. 2.

Записавъ Ст. Рябець зъ Mahanoy Plane, Pa. (село Чертежь, Угорщина).

Добре вôдрѣзавъ.

Майстрова: — Фрицъ, чому-жь вже разъ не дуешь и не ѣшь тои курятины?

Шевскій хлопець: — Не дую, бо тои курятины такъ мало, що готова здичѣти и полетѣти свѣтами... А по друге хочу ще запытати ся васъ о одну рѣчъ.

Майстрова: — Пытай!

Хлопець: — Кôлько вже маєте лѣтъ?

Майстрова: — Вже дякувати Богу, буде на св. Петра 53.

Хлопець: — О, о, въ такôмъ разѣ ся курочка буда певно вашою ровесницею, бо така собака тверда, що навѣть пило не полѣзло бы въ ню, не то нôжь. Цѣлкомъ — якъ стара золя...

ВСЯЧИНА.

Де-що про релiгiйнѣ вѣрованя старинныхъ народôвъ.

(Дальше).

II. РЕЛIГIЯ ХАЛДЕЙЦѢВЪ.

Другимъ стариннымъ народомъ, може ще старшимъ якъ Єгиптяне, були Халдейцѣ. Замешкували они край помѣжь рѣками Євфратъ и Тиґеръ, въ Азiи меншой, въ тôмъ мѣсци, де теперь мешкають Турки. Той народъ повставъ зъ мѣшанины розличныхъ племенъ, а державу свою стративъ на 2300 лѣтъ передъ народженемъ Исуса Христа. Ту краину замешкували опôсля Асирiйцѣ и Вавилонцѣ. Хочь про религiю того народу не богато знають, то все де-що можна було розвѣдати зъ написôвъ та памятникôвъ, котрѣ повынаходили въ тôмъ краю. И такъ знаемо мы, що Халдейцѣ представляли собѣ, що цѣлый свѣтъ переповненый есть самыми злыми духами якъ пошесть, пропасниця, упиры и т. д. Они то все кружать вокругъ людей, щобы имъ шкодити на кождôмъ мѣсци. Щобы охоронити ся вôдъ той нечистои силы мали у себе людей чародѣѣвъ, котрыхъ взывали на помôчь, абы вôдганявъ вôдъ нихъ тыхъ шкôдливыхъ духôвъ.

Крôмъ богôвъ мужеского и женьского пола Халдейцѣ почитали ще: мѣсяць, сонце и пять планетъ (звѣздъ) бо въ чистôмъ воздусѣ Халдеѣ звѣзды блищать яснѣйше якъ у насъ и сяють мовь якѣ божища. Для нихъ ставляли также святынѣ.

Священники гадали, що тѣ звѣзды, будучи могучими богами, вплывають не мало на людске жите. Казали, они, що каждый чоловѣкъ приходить на свѣтъ пôдъ вплывомъ якоись звѣзды (планеты) и та хвиля рѣшае о его будучности. Єсли знае ся, пôдъ якою планетою хто народивъ ся, то зъ того можна выпророкувати, яке буде жите чоловѣка. Те, що дѣе ся на небѣ, пôсля ихъ гадки, було знакомъ, що буде дѣяти ся на земли.

И такъ, коли побачили на небѣ комету, то ворожили, що на земли стане ся якесь нещасте: революцiя або якiй переворотъ. Халдейскѣ священники слѣдили за тыми зъѣздами и мали таке переконане, що можуть зъ того ворожити. Зъ того пôшовъ спосôбъ вороженя зô звѣздъ та знакôвъ на небѣ, що называе ся астрольоґiею.

Халдейцѣ мали свои заклинаня, котрыми вôдганяли нечистыхъ духôвъ вôдъ людей. Зъ того вытворили ся тамъ такѣ люде, що занимали ся тымъ ремесломъ и стали знахорами-вѣщунами. Зъ Халдеи те ворожбитство перейшло до римского цѣсарства, а пôзнѣйше до цѣлои Европы. Ще и теперь деякѣ нашѣ люде вѣрять въ ворожбитôвъ.

Хочь Халдейцѣ вѣрили въ подôбнѣ забобоны то все-жь такѣ у нихъ взяла початокъ правдива наука о звѣздахъ, що называе ся астрономiя. Вôдъ нихъ пôшовъ подѣлъ тыждня на 7 днѣвъ, подѣлъ року на 12 мѣсяцѣвъ, дня на 24 годинъ, годины на 60 минутъ, а минуты на 60 секундъ.

(Дальше буде)

ДОБРЕ ПОРÔВНАНЕ.

Оденъ господарь програвъ процесъ и зъ той причины дуже сердивъ ся на свого адвоката, закидаючи ему, що вôнъ ничь не розумѣе.

— Що? — говорить на те адвокатъ — та-жь я вчивъ ся въ двохъ унiверзитахъ.

— То ничь не значить — вôдповѣдае господарь — я мавъ разъ теля, що ссало двѣ коровы, а помимо того ничь иншого зъ него не выросло, лишь вôлъ!

РОЗУМНѢ ПРИСЛÔВЯ.

— Недовѣре до другихъ есть часто лишь овочемъ самопôзнаня.

— Выкористай хвилю, але не жiй для неи.

— Богато знати робить чоловѣка ученымъ; знати, о скôлько ся ще всего не знае — мудрымъ.

— Богато людей шукае кождои годины за причиною до злости; але єсли часомъ немають причины, то и се выстарчить, абы розлостити ся.

— Не тôлько кривда, але часто и добродѣйства выкликують невдячнôсть.

— Суть люде, що чують ся бути зганьблеными, єсли ся ихъ не похвалить.

— Чужѣ поступки, котрѣ люде называють злодѣйствомъ, неразъ єсли сами ихъ допустять ся, уважають лишь за »слабу сторону«.

— єсли хто мае велике чоло (голову), то думаете, що вôнъ е страхъ мудрый; але-жь суть на свѣтѣ дуже великѣ головы, а въ серединѣ порожвѣ.

ИСТОРIЯ ШЛЮБНОГО ПЕРСТЕНЯ.

Вже въ давныхъ часахъ передъ Рождествомъ Христовымъ невôльники, котрымъ паны даровали волю, доставали вôдъ нихъ на памятку желѣзный перстень, зроблений зъ ланцуха, котрый передше неразъ добре давъ ся имъ въ знаки. Звычайно ношено перстень на четвертôмъ пальци лѣвои руки, а се тому, бо думано, що въ тôмъ четвертôмъ пальци находить ся головна жила, котра просто веде до серця. Опôсля женихъ зъ нареченою мѣняли ся желѣзными перстенями на знакъ взаимнои вѣрности и сильнои любови. Пôсля жидôвского талмуду мавъ Адамъ мати два перстенѣ, оденъ »забутя«, а другiй »памяти«. — Като мавъ на своимъ перстени выритѣ слова: »тôлько одного прiятеля а жадного непрiятеля«. Цѣсарь римскiй Тиберiй признакивъ бувъ велику кару на тыхъ, що не знали шановати перстенѣвъ. Такъ якъ перстень въ давнинѣ означавъ приязнь и вѣрнôсть, такъ само и въ нынѣшныхъ часахъ перстень шлюбный есть ознакою сполученя и взаимности двохъ особъ.

ВЪ МЕНАЖЕРIИ.

Дама: — Прошу васъ скажѣть менѣ длячого той левъ такъ скаженô мече собою вôдъ коли я стою передъ его клѣткою.

Властитель менажерiи: — Бо панѣ выглядають ему дуже апетитно...

ЗЪ ЖИТЯ КОРОЛЕВОИ ВИКТОРIИ.

Супружеске жите корол. Викторiи було дуже щасливе зъ кн. Альбертомъ. Обое любили ся сердечно, але (бо где-жь нема того але?) часомъ хмарка суперечки перелетѣла по ихъ небозводѣ. Одного разу по малôй суперечцѣ кн. Альбертъ замкнувъ ся въ своихъ комнатахъ и ждавъ, що зробить его жена королева. Викторiя довго ходила по своимъ покою, ждала одну годину, другу, але чоловѣкъ не приходивъ еѣ перепрашати. Вкôнци постановила перша довести до супружеского миру и пôшла до апартаментôвъ мужа. Запукала несмѣло до дверей разъ, другiй, але нѣхто не вôдзывае ся. То еѣ розгнѣвало и почала бити кулаками въ дверѣ. „Хто тамъ" — загремôвъ сердитый голосъ зъ середины. „То я королева" — вôдозвала ся строго Викторiя. „Неправда, королева не розбивае чужѣ дверѣ; она наколи хоче кого видѣти, взывае его на авдiенцiю." Ся вôдповѣдь розоружила королеву. „То я Альберцю — твоя жена — прошу тя отвори". „Якъ такъ, то що иншого". Въ тôй хвили отворили ся дверѣ и супруги найшли ся въ сердечныхъ обôймахъ.

ЧИ БОГАТО ЛЮДЕЙ ЖIЄ ПОНАДЪ 100 ЛѢТЬ?

Оденъ Анґликъ живъ 152 лѣтъ, а другiй Генрi Дженкiнъ 169 лѣтъ. Въ Сполуч. Державахъ въ 1890 р. було 3981 людей, котрѣ мали высше якъ 100 лѣтъ. Теперь е такихъ въ Италiи 302, въ Австрiи 228, въ Угорщинѣ 334, въ Анґлiи 160, въ Шкоцiи 79. Бôльшôсть ученыхъ твердить, що жонатѣ люде жiють пересѣчно довше якъ самотнѣ.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.